

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Briefing Paper

Kolik je debat o Evropě?

—

Září 2012

Kolik je debat o Evropě?

—

Vít Dostál

Září 2012

Na podzim 2012 se plně otevře **otázka nového institucionálního uspořádání** Evropské unie nebo její části. Již na konci června prezentovali část výstupů ze svých konzultací ministři zahraničních věcí některých členských států, kteří se sdružují do tzv. Westerwelleho skupiny. Koherentnější koncept by měli představit během září. Úvahy o potřebě nového uspořádání se rodí také v hlavě kancléřky Merkelové, třebaže zatím postrádají jasnější programatickou verzi a jsou schovány do volání po dalším konventu o nové, primárně právní, smlouvě EU.

S jakou reakcí se mohou tyto myšlenky setkat při konfrontaci s veřejným míněním? Nezapomínají státníci na krach Ústavní smlouvy, kdy integrační posun posílený výraznou symbolikou u občanů neuspěl, a to v daleko klidnějším období? A jaké jsou vlastně **dnešní debaty o Evropě v jednotlivých členských státech**? Tento Briefing Paper se zaměří na nejdůležitější z nich a nabídne stručný přehled dominantních diskuzí, které se v členských zemích odehrávají.¹

V **Německu** dochází k fragmentaci národní debaty o budoucnosti Evropské unie, a to jak v politické, tak expertní rovině. Faktická vůdčí úloha Berlína při řešení krize eurozóny otevřela fórum pro různorodé názory na další směřování Evropské unie. Roste divergence mezi prioritami vládní Křesťansko-demokratické unie a opozičními sociálními demokraty, kteří historicky v otázce evropského sjednocování nacházeli společnou řeč. Rozpory vycházející z ideologického přesvědčení se v praktické politice projevují např. v otázce zavedení eurobondů. Angele Merkelové dělají problémy i koaliční liberálové, kteří začínají nastavený kurz torpédovat z druhé strany, když stále více politiků této strany připouští odchod problémových zemí z eurozóny. Tím naznačují, že financování jejich dluhů (z kapes německých daňových poplatníků) je zbytečné. Kurz další debaty naznačí rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ve věci Evropského stabilizačního mechanismu. Ačkoli není pravděpodobné, že by soud v Karlsruhe našel rozpor se Základním zákonem, tón jeho komentáře může vyznačit hranice ústavnosti další integrace. Debata o ústavních změnách tak může doprovodit diskuzi o budoucnosti EU a uvést tím téma parlamentních voleb, které Německo čekají na podzim příštího roku.

S létem končí ve **Francii** i „doba hájení“ prezidenta Hollanda. Ten hledá způsob, jak skloubit svůj sociálně-demokratický program s potřebnými reformami hospodářství, které se potýká především s vysokou nezaměstnaností. Musí se také vyrovnávat se stále výraznější sekundární pozicí za Německem. S prosazováním eurobondů u kancléřky Merkelové neuspěl stejně jako jeho pravostředový předchůdce Sarkozy a pro Hollanda tak může být jedinou strategií vyčkávání na nového (levicového) partnera v Berlíně, se kterým by si v hospodářských otázkách eurozóny lépe rozuměl. V otázce případných institucionálních změn získává na síle názor, že další

¹ V rámci projektu Challenging the Czech Tales on European Policies je každý týden připravován monitoring aktuálního dění v Evropské unii. Najdete ho na webových stránkách projektu euro.amo.cz.

integrační posuny se nemusí týkat celé sedmadvacítky, což má i jistou mocenskou logiku. Francie má své spojence spíše v jižních zemích, zatímco země posledního rozšíření sdílejí v řadě klíčových otázek názor spíše s Německem.

Evropská debata v **zemích jižního křídla** se vede především o míře, nezbytnosti, férovosti a přijatelnosti hospodářských reforem; eventuálně také o jejich vynucené formě. Deziluze občanů v jižních zemích – především ve Španělsku – roste a na atraktivitě získávají jiné než politické formy odporu. Dvojúrovňové vyjednávání vlád jižního křídla, které na jednu stranu musí dostát nárokům „severu“ poskytujícího prostředky na fungování jejich zemí a na druhou stranu získat alespoň elementární akceptaci reforem u svých občanů, tak bude zásadní pro další vnímání integrace v jižním křídle EU.

Specifický charakter získává evropská debata ve **Spojeném království**. Kromě hledání lehkých a bezbolestných řešení na krizi společné měny se polemizuje nad přínosy současného členství; o další integraci nemluvě. Velká Británie tak začíná hledat nový vztah ke kontinentu, s jehož další integrací bez své účasti se smíruje.

Ze zemí střední a východní Evropy je pozoruhodná **polská debata**. Úspěšné předsednictví posílilo polský excecionalismus v regionu, který vede ke snaze zachytit další integraci a nenechat eurozónu postupovat dále pouze v užším kruhu. Historicky daná obava z hospodářského a/nebo geopolitického periferního postavení působí jednotícím efektem na polskou politickou scénu a vede k základní shodě na tom, že Polsko by mělo být součástí hlavních debat o budoucnosti EU.

Strach z vedlejšího postavení v Evropě naopak nepanuje v **České republice**. Ve vládě a do značné míry i v médiích převládá přesvědčení, že volnější pozice vůči dalším integračním krokům, které jsou samy o sobě prezentovány jako zbytečné či kontraproduktivní, zajistí jednodušší cestu k všeobecnému blahobytu. Tento ustálený názorový kánon se – přinejmenším verbálně – přelévá i do dalších oblastí evropské integrace. Příkladem zde může být jednání o budoucnosti evropského rozpočtu, u něž Česká republika usiluje společně s čistými plátcí o úspornou variantu.

Tento stručný a bezesporu neúplný výčet určitých aspektů současných evropských debat ukazuje, že případné další integrační impulsy mohou narazit na různorodé negativní tlaky vycházejících z národních diskurzů. Nabízí se otázka, zda by rychlé ustavení konventu či jiný způsob hledání nového institucionálního nastavení integrace dokázal zmenšit pomyslnou **vzdálenost mezi národními problémy a evropskými řešeními**, kterou občané EU pociťují.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a patnáctileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na [webových stránkách AMO](#). Kratší komentáře a vyjádření analytiků a dalších spolupracovníků k současným událostem naleznete také na [blogu AMO](#).

Buďte v obraze a sledujte nás i zde!

